Psal se rok 1594 – zima

Měsíční dřevo ∽ Masopust ∽ Fara – farář Šimon, Plíhal řečený Starej, Plíhal kostelník, jeho žena, synové Vaník a Janík

Zima vládla bílým tichem, které chvílemi narušoval povyk dětí, když si vyběhly zadovádět na sněhu. Často to vypadalo, jako by se život ve vsi zastavil. Ve staveních se ale nezahálelo. Ženské draly peří, spravovaly a šily oblečení, zatímco mužští opravovali a vyráběli nářadí, aby bylo vše připraveno, až přijde čas jarních prací. Může se zdát, že v zimě není venku co na práci, ale zdání klame. Třeba krčmářka potřebuje do sklepa navozit led, aby pivo v létě neteplalo. Když se totiž ledem pořádně vyplní hluboký sklep, vydrží led až do léta, neroztaje a chladí všechno, co se ve sklepě uskladní. Chlapi proto na rybníce vysekávali celé kusy ledu, nakládali je na saně a vozili do krčmy. Byla to dřina, ale za to pivo, které dostali večer od krčmářky zadarmo, to stálo.

Také dříví s postupující zimou mizelo a bylo třeba doplňovat zásoby a myslet na další zimu. Stromy jsou bez listí, míza je stažená do kořenů a je tak ta správná doba na kácení. Dřevo musí navíc přes léto vyschnout, aby se s ním mohlo příští zimu dobře topit. Bylo také potřeba pročistit les od soušek a špatně rostlých stromů, aby se dalo lépe dostat k vzrostlým kusům, které bude zeman prodávat na stavby a výrobu nábytku. Na vsi to vždy fungovalo tak, že chlapi pomáhali vytěžit dřevo ze zemanova a rychtářova lesa a na oplátku získali nějaké pro sebe na topení. Dřevo, které ale zeman těží na prodej, není jen tak obyčejné. Je to měsíční dřevo. Těží se až po zimním slunovratu, vždy v noci v době od úplňku do novoluní. Dřevo se v té době stáhne, zhoustne, má nejméně mízy a při zpracování nepraská.

Výprava do stráně, v noci, za úplňku, je ohromné dobrodružství a kluci z vesnice chtěli být při tom. Les je tajemný ve dne, natož v noci. To si kluci nemohou nechat ujít. Zemanův syn Jakub nebyl jiný, a když se přimluvil, vyrazili i Prokop a Ondra. Zpovzdálí sledovali, jak se chlapi ohání sekerami. Někteří káceli další stromy, jiní odvětvovali kmeny z minulého kácení. Stromy, nejlépe buky, se totiž musí pokácet tak, aby zůstaly ležet korunou dolů z kopce. To aby větve ještě vysály co nejvíce vody. Tři neděle tak stromy v lese leží, než se mohou odvětvit a stahovat ke kraji lesa. Teď byla na řadě druhá várka, protože byl další úplněk.

Stahování bylo pro kluky největší zážitek. Sledovat statné zemanovy koně při práci bylo úžasné. Oba kluci snili o tom, že jednou budou mít vlastní koně, a tak se snažili naučit a odkoukat všechno, co se dá. Zemanův kočí svým koním důvěřoval. Proto si troufnul vzít je do lesa i takhle pozdě večer. Měsíc byl v úplňku a světla od něho bylo dost. Navíc se odráželo i od sněhové pokrývky, takže bylo krásně vidět. Dřevo se nekácelo nijak hluboko v lese a dost světla bylo i tam. Kluci s údivem sledovali, jak kočí ovládá koně jen slovem. Žádné opratě, žádný bič. Zařetízkoval kládu, a pak už jen velel „vijé“, „hot“, „čehý“, „prr“ a koně dělali

Stahování bylo pro kluky největší zážitek.

přesně to, co kočí chtěl. Když už byli kluci v lese, dostali alespoň za úkol odtahovat odsekané větve stranou, aby se nemotaly koním pod nohy. Práce to nebyla lehká, ale to klukům nevadilo. Hlavně, že tam mohli být. Když se pozdě v noci vrátili domů, byli utahaní, ale šťastní.

Život na vesnici nebyl jen o práci. Bylo třeba najít si čas i na trochu zábavy. Odjakživa byla tím vhodným časem doba masopustu. Polní práce ještě nezačaly a tak se pořádaly tancovačky a konaly se svatby. Dělaly se také zabíjačky. Při nich si vesničané pochutnali na polévce, jitrnicích a jelítkách. Všechno maso se schovávalo do zásob a na prodej. Maso si vesničané dopřáli podle staré tradice až na tučný čtvrtek, aby byli všichni celý rok při síle. Hospodyně si také pošetřily něco dobrého ze zimních zásob, aby si rodina přilepšila před půstem, který začne hned, jak masopust skončí. Nejlepší bylo ale masopustní úterý. Na to se těšila celá vesnice. Jen zakokrhal kohout, už byli v každém stavení na nohou. Průvod masek šel nejprve k rychtáři a pak dál za notného povyku, od domu k domu. Šašek celý strakatý, medvědář s medvědem, bába s nůší, kobyla, ženich s nevěstou, slamák, smrtka a další legrační zjevy. Děti byly jako u vytržení, nevěděly, kam dřív vrazit oči.

Nejlepší bylo ale masopustní úterý.

Ondra s Prokopem nesměli chybět. Provázeli průvod od začátku a sledovali, jaké taškařice masky vyvádějí. Líbilo se jim, když medvěd odnesl kovářovic Marjánku. Spolu s ostatními dětmi se snažili rozpoznávat, kdo je kdo. Někteří si dali s maskami tak záležet, že to bylo opravdu těžké. Šašek byl Jonek. To bylo poznat hned. Kdo se ale skrývá pod maskou smrťáka, už bylo těžší. Obličej nebyl vidět. Kluci ale našli způsob, jak na to. Pozorovali způsob chůze, nebo maškary otravovali, aby na ně promluvili, a poznávali je podle hlasu. Ve smrťákovi nakonec podle chůze poznali košíkáře Jáklíka Tak se jim podařilo postupně odhalit skoro všechny. Až na jednu. Kdo byl slamák? Nikdo z vesnice to být nemohl. Zůstalo to tajemstvím až do večera, kdy se v krčmě tancovalo. Den byl u konce a každý kdo potřeboval, si běžel domů splnit své povinnosti, aby se s klidným svědomím mohl veselit dál.

Ostatní děti postupně odpadaly únavou, ale Prokop s Ondrou byli tak zvědaví, že jim to nedalo a vydrželi až do konce. Chvíli před půlnocí se podle staré zvyklosti všichni vyhrnuli před krčmu a za velkého halasu se rozloučili se vší zábavou na období půstu. Maškary se odmaskovali a spálili basu. To aby bylo všem jasné, že s muzikami je až do Velikonoc utrum. Basa nebyla skutečná. Jen kus dřeva ořezaný do tvaru basy. Kluky ale nejvíce zajímalo, jestli všechny masky poznali dobře a kdo že se ukáže pod maskou slamáka. Člověk, kterého po odmaskování viděli, skutečně nebyl ze vsi. Když se Ondra podíval pořádně, poznal, že je to stárek od mlynáře z dolanského mlýna. Je to bratranec jeho otce, který se tady moc často neukazuje. Má své práce dost, ale jak je vidět, maškarádě neodolal.

To byl tedy konec veselicím a nadešel čas půstu. S koncem zimy stejně už moc jídla nezbylo. Maso se jíst nesmělo, a tak se jedly placky, polévky, kaše, sušené plody a chléb ze zbytků mouky. Pomalu také začínaly polní práce. To se ví, že v myšlenkách se k těmto hezky prožitým dnům všichni vraceli a zároveň se těšili na další.

Půst začínal Popeleční středou. Tento den sloužil pan farář mši. Každému udělal popelem na čelo křížek na znamení pomíjivosti lidského života. Popel byl ze spálených posvěcených kočiček z loňského roku. Říkával vždycky: „Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš“. Vyzýval tak sousedy k pokání a rozjímání. Pan farář se jmenoval Šimon. Byl moc hodný, vzdělaný a všichni si ho vážili. Jeho velkou radostí byl sad a zahrada. V sadu zakončeném řadou líských měl snad všechny ovocné stromy. V malé zahrádce pod okny zase pěstoval zeleninu a koření a také stolisté růžičky. Těmi zdobil oltář o svatodušních svátcích. Byly to květiny, jaké nikdo v okolí neměl. Děti k nim chodily přes plot vonět. Tyhle růžičky jsou takový nezmar. Z kořenů vyrůstají pořád další, a tak není divu, že pan farář podaroval odkopky rychtářku a dalších pár sousedek.

K jeho faře patřilo také hospodářství. Většinu farských polí sice pronajímal, ale i tak měl dost a sám by se o všechno nezvládl postarat. Na faře s ním proto žili bratři Plíhalové. O hospodářství se staral starej Plíhal. Byl to vytáhlý hubeňour, který moc řečí nenadělal. Měl na starosti zahradu, sad, pole, krávu na mléko, pár ovcí a valacha, to když potřeboval pan farář někam cestovat.

Plíhal mladší byl kostelníkem a zároveň hrobníkem. Jeho žena byla farářova hospodyně. Měla na starosti farní domácnost. Vařila, zašívala a obstarávala všechny ženské práce, které byly na faře zapotřebí udělat. Plíhalovi měli dva chlapce. Jeden byl Václav a říkali mu Vaník, druhý Jan a tomu rodiče jinak neřekli než Janík. Vaník s Janíkem chodili panu faráři ministrovat. Přisluhovali nejen při mších, ale i při jiných náboženských obřadech jako je křest, svaté přijímání, svatba a pohřeb. Bohoslužby byly často a Plíhalovi rodiče i kluci měli na starost úklid, zdobení kostela i přípravu všech pomůcek, které pan farář při bohoslužbě potřeboval. Vyčistit oblečení, připravit správný ornát, protože každý svátek vyžadoval jinou barvu. Na faře bylo práce dost.

Už proto, že bydleli s rodiči na faře, byli kostelníkovi chlapci trochu jiní než ostatní kluci z vesnice. Byli takoví vážní, měli jiné zájmy a zároveň neměli stejné povinnosti jako ostatní děti. Proto se navzájem stranili a vesničtí kluci k nim cítili úctu. Zejména když je viděli v kostele, v bílé košili a pod ní černou komži až ke kotníkům. Na pouhé pokynutí pana faráře hned věděli, co mají dělat. Tu přinést kalich, tu rozsvítit svíci či donést misál, podat kadidlo. Všechny svěřené úkony vykonávali s noblesou, která dětem imponovala. Nebylo to také nijak jednoduché naučit se ministrovat. Plíhalovi hoši se netajili tím, že by také jednou chtěli být kněží, a pan farář je v tom plně podporoval. I rodičům by se to líbilo.